

Er is er één jarig

Het heeft even geduurd, maar in de afgelopen decembermaand is het toch gebeurd: het kabinet wil Zwarte Piet veranderen. Minister Van der Steur – inmiddels afgetreden – legde uit dat de traditie van Zwarte Piet in zijn huidige vorm niet uit te leggen is in een geglobaliseerde wereld. Deze gebeurtenis symboliseert de grote culturele revolutie van de eenentwintigste eeuw: universalisme versus populisme. De inhoud van de discussie over Zwarte Piet is tamelijk onzinnig, maar gaat in essentie terug op een wezenlijke ideologie: wat hebben we met elkaar en welke kant moet het met Nederland op? Ons politieke en maatschappelijke bestel heeft het afgelopen jaar een paar forse opdooffers gekregen. De Engelsen kozen voor de brexit, Nederlanders wezen het associatieverdrag met Oekraïne af en de Amerikanen hielpen Trump in het zadel. In ons goede vaderland gaat de PVV tot afgrijzen van de Amsterdamse grachtengordel in de opiniepeilingen aan kop. De hyperbolen vliegen ons in de kwaliteitskranten om de oren. ‘Opstand van de boze burger’, ‘De conservatieve revolte is losgebarsten’, ‘Nederland blijft Nederland niet’, ‘De corrupte elite en het “pure” volk’. En de winnaar van de P.C. Hooft-prijs voor 2017, Bas Heijne, spreekt over ‘verlichting en contraverlichting’. Daar zit wat in. De eerste zou gelijkheid en individuele vrijheid inhouden en de tweede culturele en historische eigenheid. Immigratie is de belangrijkste oorzaak van de scheidslijn tussen de verlichting en de contraverlichting. De verlichtingsideologen savoureren de

man’ en de niet-generaliserende, gematigde burger bindt. Het gaat om de vraag: ‘Wat hebben wij met elkaar te maken?’ Het antwoord is: ‘De historisch gegroeide gezamenlijkheid van de natie.’ Want het is een enorme misvatting de mens alleen te zien als een individu die de wereld wel vormgeeft. Mensen hebben een context en een bedding nodig. Ondertussen moeten we beseffen dat er geen weg terug is. Trump kan roepen wat hij wil, maar de economische hegemonie van de globalisering zal niet verdwijnen. Als er geen weg terug is van de internationalisering, moeten we een ‘verhaal’ hebben om in het heden en de toekomst gemeenschap en samenhang te vinden. Het verleden van Nederland biedt een prachtig verhaal. Het onderwijs is geroepen de bijna 200.000 scholieren van niet-westerse afkomst in het voortgezet onderwijs de geschiedenis van Nederland te vertellen. Die geschiedenis is voor de één miljoen andere leerlingen even nodig en nuttig. Toen president Obama in 2014 in Nederland was, vormde de bezichtiging van het Plakkaat van Verlatinghe in het Rijksmuseum, een hoogtepunt van dit bezoek. Dit document is het ‘geboortekaartje’ van Nederland en tevens van onze vrijheid. Inspirerend voor anderen. Ik stel voor deze verjaardag voortaan jaarlijks met elkaar te gaan vieren. Het onderwijs zal er dit jaar meer van horen, dat belooft ik! ■

‘Ons politieke en maatschappelijke bestel heeft een paar forse opdooffers gekregen’

multiculturele maatschappij en diskwalificeren de meerderheid van tokkies, populisten en nationalist. De aanhangers van de contraverlichting doen er goed aan zich te realiseren dat er zonder de verlichting geen grond- en mensenrechten zouden zijn.

Met cijfers en tabellen alleen redden we het niet. De tegenstelling tussen ‘mij en zij’ wordt in sociaaleconomische termen geschetst. We hebben het over voorlopers en achterblijvers, winnaars en verliezers. Maar de kern van de onvrede is cultureel en ideologisch. Er is sprake van vervreemding. Er is een gebrek aan gemeenschappelijkheid en behoefte aan gemeenschap en samenhang. Kosmopolieten moeten de menselijke behoefte aan gemeenschapszin niet veronachtzamen. Laten we proberen te zoeken wat de ‘boze witte

Ton van der Schans is voorzitter van de VGN. Hij werkt als docent geschiedenis op de Driestar Hogeschool (pabo) in Gouda.